

5.7 Hlásanie evanjelia

V kapucínskej reforme kázali všetci bratia, kňazi i laici. Dôležitejší než teologické vzdelanie sa javil presvedčivý spôsob života, ktorý predchádza ohlasovaniu evanjelia a potvrdzuje ho. Kážuci brat musel prísť z ticha a modlitby a do nich sa naspäť aj vrátiť. Práve nevzdelaní laickí bratia boli u jednoduchého ľudu obzvlášť vypočutí a obľúbení, keď kázali jednoduchým spôsobom podľa pravidiel „neresti a čnosti, trest a odmena“. Aj vzdelaní bratia sa usilovali o jednoduchý spôsob ohlasovania evanjelia. Reforma sa cítila byť poslaná predovšetkým k jednoduchým, chudobným, roľníkom a bezvýznamným ľuďom. Jednoduchí potulní kazatelia vysvetľujúci evanjelium vo svojej dobe a nabádajúci k pokániu boli vnímaní ako novinka a prijímaní s radosťou. Vďaka nim sa uskutočňovalo nielen na osobné obrátenie, ale aj sociálna iniciatíva.

2878 V onom čase prestúpil brat Angelo d’Asti¹ od žobravých ku kapucínskej reforme. V Paríži získal titul doktora a bol veľmi vzdelaný. Habit prijal od Bernardína d’Asti a bol zaradený do provincie sv. Františka. Bol skutočne mužom ducha a do reformy prišiel s túžbou po zachovávaní rehoľných pravidiel. Keďže sa však sám pokladal za slabšieho, než skutočne bol, povedal generálnemu predstavenému, že vraj nemôže mať pôstne kázne a zároveň sa postiť. Generálny predstavený si uvedomil, aký význam má príklad kazateľa pre ľud, ktorý od neho počúva Božie slovo. Pretože chcel zabrániť, aby sa týmto jedným prípadom umožnilo iným kazateľom kvôli dlhšej kazateľskej činnosti upustiť od pôstu, ktorý ukladá Cirkev i regula, úprimne odpovedal bratovi Angelovi: „Ak nemôžete konať jedno i druhé, zanechajte kázanie; lebo k pôstu ste zaviazaný, ku kázaniu nie.“ A brat Angelo našiel svoj pokoj. (Mattia VI, 289-290)

2879 [Girolamo da Montepulciano] vravieval zakaždým, keď niekto narážal na to, že vraj nekáže: „Ešte som nekázal sebe samému; človek musí kázať najprv sebe a seba obrátiť, až potom môže kázať blížnemu. Aby nám človek nepovedal: „Pokrytec, vyber najprv brvno zo svojho oka, skôr než vybrieš smietku z oka iného. Ťažko veru môže človek karhať pýchu u iných, ak je ňou sám naplnený; to isté platí aj o iných nerestiach (...). Nuž, v ráde som s túžbou kázať sebe samému; ak sa Pánovi páči, ako som kázal sebe samému, tak by som kázal aj iným, keby ma k tomu vyzvali.“ (Bernardino III, 324)

2881 [Ľudovít z Foligna] nikdy nechcel mať viac než jeden jediný habit, a tento úplne zaplátaný, postačujúci na leto i zimu. V dolnej časti mal našitý kus látky, v ktorej nosieval so sebou knihu so svojimi kázňami pre ľud; toto robil, aby nenosil so sebou žiadne tašky² [...]. Keď raz kázal v hornatom kraji nad Folignom, prišiel do jednej dediny, v ktorej prepuklo medzi dvomi významnými rodinami trpké nepriateľstvo. Rôzne významné osobnosti a samo vedenie mesta Foligno sa ich márne pokúšali uzmierniť. Nikomu sa to nepodarilo. Tu to Pán, Boh zariadil tak, aby pri kázni tohto

¹ Fra Angelo sa ešte zúčastnil koncilu v Tridente a zomrel r. 1560.

² V doslovnej vernosti Ježišovmu pokynu učeníkom ako je to u Mt 10,9-10.

svojho služobníka počúvali členovia oných rodín vedľa seba jedny po jeho ľavej a druhí po jeho pravej ruke. Plný horlivosti uchoпил kazateľ kríž a viedol s ním nasledujúci dialóg: „Ó, Pane, kto ťa zavesil na tento kríž? Boli to zákonníci a farizeji?“ Pán odpovedal, že nie. A [Ľudovít] pokračoval: „Boli to Židia?“ atď. Po dlhom dialógu dal Pán odpoveď a prehovoril: „Títo, ktorí tu stoja pri kázni a nechcú si odpustiť, tí ma pribili na kríž.“ Vtom zahorel takým vnútorným plameňom, že sa obracal mocným hlasom raz na jednu a raz druhú stranu a obom hrozil Božím hnevom. Oni sa z týchto slov tak veľmi preľakli, že sa v kostole všetci objali. (Bernardino III, 286-287)

2883 Laici kázali Desať Božích prikázaní, niekoľko príkladov a slovne napomínali voči nerestiam; takto dosiahli u jednoduchých ľudí najväčší účinok. Brat Egidio z Orvieta, laický brat veľkého významu, prišiel do istej sedliackej dediny v okolí Ríma, kde ho ľudia hneď obstúpili a prosili ho kázať. Keďže sa však obával, že by tam mohol počúvať i nejaký vzdelanec, urobil si so svätým bezpečnostným opatrením jasno. Požiadal o papier a atrament, aby si dačo napísal. Ale sedliaci mu odpovedali: „Otče, tu niet ani papiera a ani atramentu; nik z nás nevie písať alebo čítať.“ Nato Egidio povedal: „Chodte a zvoňte na kázeň; chcem k vám predniesť reč.“ Tak sa im jeho štýl kázne zapáčil, že ho hneď úpenlivo prosili, aby tam kázal ešte ďalšie dva týždne. Strávil ich v takom zápale a dosiahol toľko zmierení, až to bol priam zázrak. Keď sa potom pri jednej slávnosti objavil istý magister teológie, brat sv. Augustína [...], poprosil ho brat Egidio celkom pokorne, aby tam predsa len kázal, a nechal ho teda kázať. Ale sedliakom sa jeho kázeň vôbec nepáčila; chceli, aby s kázňou prestal a pokračoval brat Egidio.

(Bernardino IV, 44)

2884 Nielen jednoduchí, ale aj veľkí kazatelia odkladali nabok kvetnaté ozdoby, s ktorými sa vtedy kázalo a ohlasovali Kristovo evanjelium a Sväté Písmo jednoducho.

2891 Kapucíni vtedy kázali Desať Božích prikázaní, evanjelium a Sväté Písmo; pritom so všetkou silou karhali neresti a vychvaľovali a velebili sväté čnosti. To budilo v kresťanskom ľude veľký údiv; lebo to bol nový spôsob kázania a bol [plný] zápalu, až každého zapálil. V tej dobe sa zväčša kázalo len o Quaestionen [teologických poučkách] Scota alebo sv. Tomáša.³ Úvodom vyrozprávali [kazatelia] vždy nejaký sen a povedali: „V túto noc sa mi zdalo atď.“ Ohlasovali filozofiu a rozprávky od Ezopa a na záver zaspievali vždy zopár veršov od Petrarca alebo Ariosta. Takmer nikdy sa nespomínalo evanjelium alebo Sväté Písmo. Pretože kapucíni začali svojím štýlom so zápalom kázať Písmo, museli sa kazatelia všetkých ostatných rádov, ak chceli [u ľudí] uspieť, podvoliť a kázať Sväté Písmo (...) a všetky tie teologické poučky a nuansy a všetko filozofické nechať bokom; lebo inak kázali len laviciam. (Bernardino IV, 193,159,193)

³ Dominikán Tomáš Akvinský (1225-1274) a františkán Johannes Duns Scotus (1265-1308) najviac ovplyvnili oba hlavné teologické prúdy neskorého stredoveku: scholastiku a nominalizmus.

2885 „Zvykol som“, [rozprával Bernardino da Monte d’Olmo], „kázať v tom prvotnom období podľa jednej zbierky kázni, ktorá sa volala „Učeník“,⁴ a Bohu sa to natoľko páčilo, že som žal bohaté ovocie. Potom som začal kázať s pohľadom na heretikov [protestantov], a trochu aj o vierouke. Boh ma však za to potrestal. Keď som kázal jednoducho, mal som kostol vždy plný; teraz som mal však sotva tri osoby. Vedzte, že Boh si vyvolil túto kongregáciu, aby kázala jednoduchým ľuďom, vyučovala a naučila ich Desiat Božích prikázaní, čo kresťan potrebuje, keď sa chce zachrániť. Nemáme sa preto ani usilovať kázať v meste, kde si ľudia vyžadujú učené. Lebo im nechýbajú vzdelanci, ktorí tam kážu; chudobným roľníkom, ktorí si nič nemôžu zaplatiť, sa kazatelia vyhýbajú. Áno, týmto nás Pán poslal!“ (Bernardino III, 64-65)

2887 Potom čo [Giovanni da Fano] žil niekoľko mesiacov utiahnuto v obydlí v Scandriglia,⁵ poslal ho otec brat Ľudovít [z Fossombrone] do Lombardska. Lebo v ňom videl veľmi vhodný nástroj na takú úlohu, pri ktorej mal kázať a zaujať obce týchto oblastí. Prvé mesto, v ktorom kázal v kapucínskom habite, bola Verona [...]. Jeho prvá kázeň sa biskupovi a všetkému ľudu natoľko zapáčila, že pri druhej kázni sa dav už viac nezmesťil do kostola. A pretože sa tam zdržiaval niekoľko dní, boli nútení postaviť na Hlavnom námestí kazateľnicu, odkiaľ mohol kázať. Aj tam sa neustále tlačili biskup, predstavitelia mesta a nespočetný dav ľudu. Ako som sa dozvedel od zúčastnených, námestie sa často zaplnilo až so samým okraj. Sluha Boží nechcel ani bývať v biskupskom paláci, v dome monsignora. Ako malý a chudobný menší brat sa utiahol so svojimi spoločníkmi do malého, nevyužitého kostolíka a tam sa po svojom ubytoval v jednom chóre. Tam jedol i spal; v kostole slávil každé ráno sv. omšu. (Bernardino III, 93-95)

2888 [Francesco da Soriano] kázal v najdôležitejších mestách Talianska. Jeho kázne trvali takmer vždy tri hodiny; páčili sa však tak veľmi, že sa zdali sotva polhodinové. Pri svojich kázňach mal niekedy 25.000 poslucháčov. Jeho hlas znel tak pekne a silne, že ho tí na poslednom mieste počuli práve tak dobre ako tí stojaci pod kazateľnicou. Karhal tak strašne, že sa ľudia po jeho kázni vracali domov hlboko dotknutí, rozbití a zdesení a v dôsledku toho neboli schopní pútať sa na pozemské veci. Pobožnosť štyridsiatich hodín dal vykonať lepšou formou, ako to zaviedol otec brat Giuseppe da Ferno. [...] Pán, Boh spôsobil jeho kázňami veľké úspechy: vrátenie majetku; obrátenie prostitútok; mnoho mladých ľudí zanechalo svet a stalo sa bratmi; pôsobivé zmierenia. Výnimočný úspech mal na ostrove Sicília, kde kázal asi tri roky vo všetkých významných mestách a pochodil tak dobre, až si človek mohol myslieť, že sa asi vrátila doba Mesiáša [...]. (Bernardino III, 158-162)

2900 Brat Ľudovít zo Saska, ktorý v tom čase ukončil teologické štúdiá a bol ustanovený za kazateľa, dostal od nuncia všetku plnú moc kázať, spovedať, rozhrášovať a opäť prijímať do Cirkvi. Takto vyzbrojený bol vyslaný [do Appenzella]. Pochodil [tam u

⁴ Dielo dominikána Johannes HEROLTA (OP), Sermones discipuli de tempore et de sanctis et quadragesimale eiusdem cum promptuario ac diversis tabulis perquam necessariis, Lugduni 1529.

⁵ Kapucínsky kláštor v údolí Rieti: porov. Lexicon Capuccinum 1561-1562. Ide o miesto noviciátu exprovinciála, ktorý prestúpil r. 1534.

ľudí] vynikajúco, aj keď musel nevyhnutne trpieť, jeho spoločník [Jakob von Reichenweyr] stratil v obrovskej zime nechty na viacerých prstoch nôh. Práve tam sa odobral komisár vo februári s nepredstaviteľným utrpením a putoval naboso cez vysoký sneh i ľad a cez stred dedín heretikov, ktorí by ho boli radi zožrali živého. Vybral si jedno miesto pre stavbu kláštora a navrhol plán stavby, všetko na snehu, ktorý pokrýval zem do výšky statného muža. Brat Ľudovít zostal na tom mieste kázať pôstne kázne a vykonávať veľkonočnú spoveď pre vyše 1100 katolíkov ako aj dobrú stovku katolíkov a stovku heretikov, ktorí sa obrátili a prijali sv. prijímanie v katolíckej Cirkvi. Nespokojní s tým, že kázal len tam, pochodil okolité oblasti, kde bolo ešte niekoľko katolíkov a všade mal veľký úspech. Ako veľmi sa nepáčil zatvrdnutým heretikom a predovšetkým protestantským kazateľom a bol im nepohodlný, si vie predstaviť ten, kto pozná zúrivú závisť heretikov a tých, ktorí herézy vymysleli a rozšírili. Toto dokazujú dvaja protestantskí kazatelia, ktorí sa dohodli, že ho zabijú, keď sa bude vracáť do Appenzellu z jednej oblasti, kde katolíkom kázal na veľkú útechu. Obaja ho čakali v lesíku, ktorým musel prejsť, a prepadli ho. Znenazdajky sa však objavil akýsi katolícky roľník, takže zostalo len pri urážlivých slovách, ktoré mu vykrikovali, predtým, než ho museli nechať voľne ísť svojou cestou. Úrady sa dozvedeli o tejto udalosti, a pretože ich oboch nemohli chytiť, uvalili na nich kliatbu. (Mattia VI, 461-462)